

vooral in de behandeling der ulcera crurum voortreffelijke diensten. Na de wondvlakten zelve met eene 8 pCt. sterke chloorzinksolutie en de huid met eene carbolzuuroplossing gereinigd te hebben, bedekt LISTER de wond en een klein gedeelte der omgevende huid met een in de boorzauroplossing gedrenkt silk-protectief, terwijl hij het laatste met een ruim stuk boorpluksel bedekt en het geheel met een evenzoo in boorzuur gedoopt vochtig windsel verbindt. Het protectief vervult ook hier de rol van de wondvlakte zoo veel mogelijk voor de onmiddellijke inwerking van het antisepticum te beschermen en haar gelijktijdig vochtig te houden zonder de granulatievorming te verhinderen, terwijl bovendien doorgaans al naar gelang de wondafscheiding, slechts om de 2—5 dagen eene verversching van het verband noodig is. De weinige prikkeling, welke het boorverband veroorzaakt, maakt volgens LISTER het boorverband voor de REVERDIN'sche epidermisoverplanting zeer geschikt. Nadat de huid van den bovenarm bijv. met eene 5 pCt. sterke carbolzuuroplossing gewasschen is, schraapt LISTER, zonder pijn of bloeding te veroorzaken, met een fijn mesje een dun laagje epidermis af, plaatst dit op den nagel van den duim der linkerhand, bevochtigt het met een druppel booroplossing, terwijl hij er daarop uiterst kleine fragmenten achtereenvolgens afneemt en op de granulatiën, waarmede zich de overgeplante epidermis moet vereenigen, overbrengt en overigens geheel dezelfde methode als bij de hier opgegevene behandeling van de ulcera crurum volgt. Bij diepe brandwonden en vooral bij de verbinding van wonden aan den penis, hetzij door de phimosisoperatie, hetzij bij amputatie wegens carcinoma, zag LISTER van het natte boorverband de voortreffelijkste resultaten. Het belet de corrosieve werking der urine op de wondvlakte en houdt de wondvlakte steeds onder een volmaakt antiseptischen invloed zonder het slijmvlies te prikkelen of de ontsteking te vermeerderen. In vele gevallen kan bovendien het boorzuur in den vorm van zalf hetzelfde nut stichten. LISTER neemt daarvoor één deel tot poeder gebragt boorzuur, één deel witte was, twee deelen paraffine en twee deelen amandelolie; na het smelten van de was en de paraffine door het verwarmen der olie, wordt het mengsel met het boorzuur in een warm mortier afgewreven en ter bekoeling weggezet. De afgekoelde massa is vrij vast en wordt door afwrijving bij kleine hoeveelheden tot eene gelijkmatige zalf verwerkt. Zij wordt voor het gebruik op mousseline of fin linnen, hetgeen eenigzins de olie absorbeert en eene laag van was en paraffine terughoudt, welke door de temperatuur van het ligchaam eene voldoende lenigheid verkrijgt, uitgestreken en daardoor een zacht en toch behoorlijk afsluitend verband geleverd. LISTER wendde de boorzalf bij een door de excisie behandeld ulcus rodens van het gelaat aan en bereikte ook hier, waar de toepassing van het antiseptische verband onmogelijk was, dezelfde resultaten. Ook bij de behandeling van diep gelegene wonden, waar de ontbinding der afscheiding in de diepte bijv. bij de gewrichtsresectie na caries, niet belet kan worden, wendt LISTER de boorzalf in plaats van het protectief aan en voert hij haar zoo diep in de wondholte dat eene aanraking met het antisepticum reeds op den bodem der wondholte kan plaats grijpen.

Dr. J. HANLO.

DE BEHANDELING DER LYMPHOMEN IN HET ALGEMEEN EN IN HET BIJZONDER DIE DER MALIGNEN, DOOR HET ARSENIK, reeds sinds 1871 op BILLROTH's kliniek gevolgd en later door zijn vroegeren leerling Dr. WINIWARTER, Privaat-Docent in de Chirurgie te Weenen, wijdloopiger in het *Archiv für klinische Chirurgie*, Bd. 18, pag. 98, besproken, wordt nogmaals en wel in de *Medizinische Jahrbücher* (1877, Heft 2) onder de redactie van Prof. STRICKER uitgegeven, door WINIWARTER behandeld. Alvorene de therapeutische methode te ontwik-

kelen, op hare gunstige resultaten te wijzen en haar dringend aan de practici aan te bevelen, wordt door WINIWARTER de volgende beschrijving van het pathologische verschijnsel, waarom het in casu te doen is, gegeven. De maligne lymphomen (lymphosarkome, metastaserende lymphomen en lymphosarkomen, pseudoleukaemie, adenie der andere waarnemers) plegen zich in eene groep van nabij elkaar liggende lymphaklieren te ontwikkelen. De nieuwvorming bewaart geheel het karakter der hyperplasie; iedere klier wordt op zich zelve in hare geheele uitbreiding vergroot, echter zoodanig, dat steeds de type van het klierweefsel behouden en de pathologische verandering tot de klier, zonder zich buiten haar uit te breiden, beperkt blijft. Zij gaat van het bindweefsel uit en kan zich in bindweefsel omzetten, terwijl zij zich door hare duurzaamheid door het niet ondergaan van verettering of verkasing of eenigen anderen vorm van retrograde omzetting, van andere hypertrophieën of neoplasmata der lymphatische klieren, onderscheidt. De ontwikkeling van het lijden bestaat doorgaans daarin, dat telkens meerdere klieren en wel eerstens die, welke door den lymphatischen stroom verbonden zijn, in de hypertrophie deelen, zoodat ten slotte zoowel de oppervlakkige klieren als die der verschillende ligchaamsholten aanzwellen en tumores vormen, welke in omvang slechts alleen door de leucaemische klierzwellingen geëvenaard worden. Ook de op analoge wijze als de lymphatische klieren zamengestelde klieren, als de tonsillen, de Malpighische ligchamen der milt, kunnen in de algemeene hyperplasie deelen. Als characteristicum van het maligne lymphoma ontbreekt daarbij de vermeerdering der witte bloedligchaampjes, terwijl de later optredende metastasen in de inwendige organen (lever, longen, nieren) zich even als de primaire zwellingen als scherp begrensde knobbels (Knoten) en niet als eene diffuse infiltratie, afteekenen. Het maligne lymphoma is een absoluut doodelijk lijden, hetgeen aan zich zelve overgelaten, even als het carcinoma, een noodlottig einde medebrengt. Hoe meer klieren aangedaan zijn des te spoediger pleegt zich eene algemeene cachexie, eene belangrijke vermagering, anaemie, gebrek aan eetlust en stoornis der digestie te ontwikkelen, waarop spoedig nog, afgezien van de stoornissen door de mechanische drukking der klierzwellingen in het mediastinum, aan den hilus pulmonum of in de buikholte veroorzaakt, een sterke collapsus met profuse diarrhoeae of hypostatistische pneumonie gepaard of een plotselinge dood door paralyse van het hart, volgt. Alhoewel de oorzaak van het lijden doorgaans duister blijft, zoo werd toch in de meeste gevallen een voorafgegaan langdurig intermitslijden, hetgeen hardnekkig de chinine-therapie weêrstreefde en eene belangrijke miltvergrooting naliet, waargenomen. Terwijl de ziekte door BILLROTH doorgaans bij overigens gezonde mannen tusschen 20 en 30 jaren werd waargenomen, zoo wordt het kind reeds tusschen den 5—10jarigen leeftijd daarvan niet verschoond en zag WINIWARTER zich haar reeds bij een kind op den leeftijd van 5 maanden ontwikkelen. In enkele gevallen scheen eene acute lymphatische klierzwelling, door een uitwendigen prikkel (steek van een insect, verwonding) veroorzaakt, den aanstoot tot de maligne hyperplasie gegeven te hebben. Opvallend is het dat zelfs bij den zoogenaamden weeten vorm van het maligne lymphoma, de duurzaamheid van het klierweefsel zoo groot is, dat er na eene verettering door eene parenchymateuse injectie daarin opgewekt geen verder verval der kliermassa, maar eene spoedige granulatie en sluiting der abscesholte, op eene geheel andere wijze dan bij de scrofuleuse klierverettering pleegt te volgen. Met het oog op de treurige en onvoldoende resultaten door de operatieve therapie in de behandeling der klierzwellingen, tot dusverre verkregen, mag iedere andere behandeling, welke betere kansen oplevert, volgens WINIWARTER met regt verwelkomd en althans aan de ervaring getoetst worden. De arseniktherapie leverde volgens hem in dit opzigt nog de voortreffelijkste resultaten. Onder hare toe-

passing wordt eene belangrijke afname der zwelling van al de getroffen kliergroepen, eene belangrijke verbetering der constitutie en het verschuiven eener soms intredende recidieve voor een vrij langdurig tijdsverloop verkregen. Het beste resultaat wordt door het inwendig gebruik van het arsenik, gepaard met de parenchymateuse injectie der klier, bereikt. De gift der solutio Fowleri, gewoonlijk in gelijke hoeveelheid met een ijzerpraeparaat (tinct. ferri pomati of ferri oxyd. dialys.) verbonden, moet langzaam verhoogd en de patiënt als het ware aan het gebruik van het middel gewend worden. In den beginne met 5 druppels des ochtends en 5 des avonds van gelijke deelen solutio Fowleri en tinct. ferri pom. na het gebruik van eenig voedsel of wijn aangevangen, wordt om de 2—3 dagen de gift met één druppel des ochtends en avonds verhoogd en tot het optreden van ligte intoxicatieverschijnselen voortgezet. Gewoonlijk plegen de eerste digestiestoornissen bij eene gift van 25—30 druppels sol. Fowleri (de morgen- en avondgift van het mengsel te zamen gerekend) waargenomen te worden. In dit geval moet de gift langzaam verminderd en in geen geval plotseling met het middel opgehouden worden. Somwijlen wordt bij groote giften (40 druppels sol. Fowl. daags) geene intoxicatie bespeurd en kan alleen de uitwerking van het middel op de klieren als maatstaf gelden. WINIWARTER overschreed echter deze hoeveelheid zelden en stelt zich van grootere giften geene betere uitwerking voor. Voor de parenchymateuse injectie injicieerde WINIWARTER gewoonlijk een indeelingstreepje van het PRAVAZ'sche spuitje met de zuivere sol. Fow. gevuld. De grootte der klieren, hare ligging, en aantal bepalen de hoeveelheid van het te injicieeren vocht en van de herhaling der injectie. Het is vooral van belang om alleen het parenchyma der klier te treffen, daar de inspuiting der sol. Fowl. in het bindweefsel, ja zelfs reeds het insteken der injectienaald, indien zij uitwendig met de sol. Fowl. bevochtigd is, eene hoewel onbeduidende, toch pijnlijke ontsteking veroorzaakt. Wordt de klier na de injectie pijnlijk zoo wordt de injectie voor eenige dagen gestaakt en de ontsteking door vochtige, warme omslagen bestreden. Bij het voortgezette gebruik van het arsenik plegen volgens WINIWARTER twee opvallende verschijnselen waargenomen te worden. Het eerste openbaart zich door onrust en eene ware agrypnie, welke den lijder kwelt, echter hetzij door eene vermindering der dosis, hetzij door het gebruik van een goed glas bier of wijn bij het avondmaal, hetzij door het toedienen van broomkalium (2—3 gram daags) wordt opgeheven. Het tweede openbaart zich door het optreden eener koortsreactie, welke zich doorgaans op twee verschillende wijzen voordoet. De eene vorm is die eener febris continua, welke zich op eene matige hoogte handhaaft met avondexacerbatiën en ochtendremissiën verloopt en zich dan openbaart wanneer het arsenik gedurende een zeker tijdsverloop met een bepaald gevolg, wordt toegediend. Het optreden der koorts houdt met de verkleining der klieren geen bepaalden tred. Deze toch is reeds aanwezig voor dat de koortsreactie optreedt, later echter bespeurt men een onmiddellijk verband tusschen hare intensiteit en die der arsenikwerking, zoodat de sterkste inwerking van het arsenik de verweeking der klieren namelijk, met de grootste koortsreactie gepaard gaat. De reactie houdt op wanneer de dosering van het middel weder om tot een zeker punt gedaald is. De tweede vorm is die van een duidelijk optredenden en regelmatig verloopenden koortsaanval, welke op gelijke wijze als eene zuivere quotidiana verloopt en optreedt. WINIWARTER zag haar alleen bij de patiënten met de parenchymateuse injectie behandeld en alsdan onmiddellijk en bijna altijd na de injectie volgen. In tegenstelling met het hier bovengemelde zag WINIWARTER ook gevallen, waarin in geen enkel opzigt eenige reactie onder de arsenikbehandeling voorkwam. Individuen, wie sie jeder Chirurg kennt, die auch auf irgend einen operativen Eingriff kaum durch eine Temperatursteigerung reagiren' wisselden ook bij WINIWARTER

met hoogst gevoelige en vatbare af. Na zich nog in eenige wijdloopige beschouwingen over de constitutioneele werking van het arsenik verdiept en de uitwerking daarvan aan de belangrijke wijzigingen, welke het in de stofwisseling veroorzaakt, toegeschreven te hebben, eindigt hij zijn uitgebreid opstel met de volgende stellingen. De behandeling met arsenik is zoowel bij de maligne lymphomen als bij de leukaemie, daar zij eene resorptie van het hyperplastische klierweefsel veroorzaakt, eene zeer werkdadige. Het arsenik veroorzaakt in de eiwithoudende weefsels en vooral in de klierzwellingen eene omzetting, waardoor zij voor de resorptie toegankelijk worden. De plaatselijke inwerking der injectie en de zoogenaamde arsenikkoorts werken tot de verkleining der zwellingen mede. De genezing, door arsenik verkregen, kan tot een jaar toe aanhouden, terwijl de recidieve even als het primaire lijden met goed gevolg daardoor bestreden kan worden. De arsenikbehandeling is bij de maligne lymphomen stellig werkdadiger dan de operatie en ook daar waar de operatieve Therapie geen gevaar oplevert behoort zij met de medicamenteuse behandeling gepaard te gaan.

Dr. J. HANLO.

—»»»❁«««—
B E R I G T E N .

BUITENLAND.

LONDEN. — Volgens den *Medical Times* heeft de Shah van Perzië tot de op rigting van een gezondheidsraad besloten. Onder de ziekten, welke in den laatsten tijd het land teisterden, behoorden volgens het Engelsche blad vooral de diphtheritis en de variolae. De eerste rigtte te Shiraz groote verwoestingen aan, terwijl de pokken te Ispahan sinds December l.l. 760 personen aantastten, waarvan er slechts 30 herstelden. Te Astrabad aan de Kaspische zee kwamen volgens de laatste berigten somwijlen 50 variolaesterfgevallen per dag voor.

— Dr. HENRY SMITH is tot het Hoogleeraarschap in de systematische Chirurgie bij het Kings College benoemd. Professor LISTER zal aldaar zijne klinisch-chirurgische lessen in October openen.

AMERIKA. — Volgens de opgaven van Dr. BROWN, Geneesheer aan het Boston City Hospital, werden aldaar sinds Februarij 1876 109 (59 m. 50 vr.) gevallen van rheumatismus acutus met salicylezuur behandeld. In 57 gevallen trad het lijden voor het eerst, in 32 voor den tweeden en in 10 voor den derden keer op, terwijl de overige herhaalde recidieven betroffen. In 63 gevallen, waarin op den toestand van het hart gelet was, was het slechts in 4.76 pCt. na de opname lijdende, terwijl zulks in vroegere waarnemingen aan hetzelfde hospitaal onder eene alcalische behandeling opgeteekend in 13 pCt. het geval was geweest. De gemiddelde tijd, waarin verligting van pijn ontstond, was 1.46 en die waarna de pijn geheel ophield 2.85 dagen, in vele gevallen waren 10—15 giften noodig. De gemiddelde hoeveelheid van salicylezuur benoodigd om de pijn te stillen was 154 grein, terwijl het geheele bedrag, door ieder lijder verbruikt, aan ongeveer 53½ grein beantwoordde. De tijd, gedurende welken het middel verbruikt werd, was doorgaans 6.22 dagen per hoofd. In 18 gevallen ontstond eenmaal, in 3 tweemaal en in één vijfmaal recidieve nog in het gasthuis zelf. Braking werd in 20, hoofdpijn in 6, oorsuizing in 19 en doofheid in 2 gevallen opgeteekend. Doorgaans werden 10 grein pro dosi alle uren gedurende de eerste 12—36 uren toegediend en daarop het middel òf geheel ter zijde gesteld òf in langere tusschenpoozen gegeven.